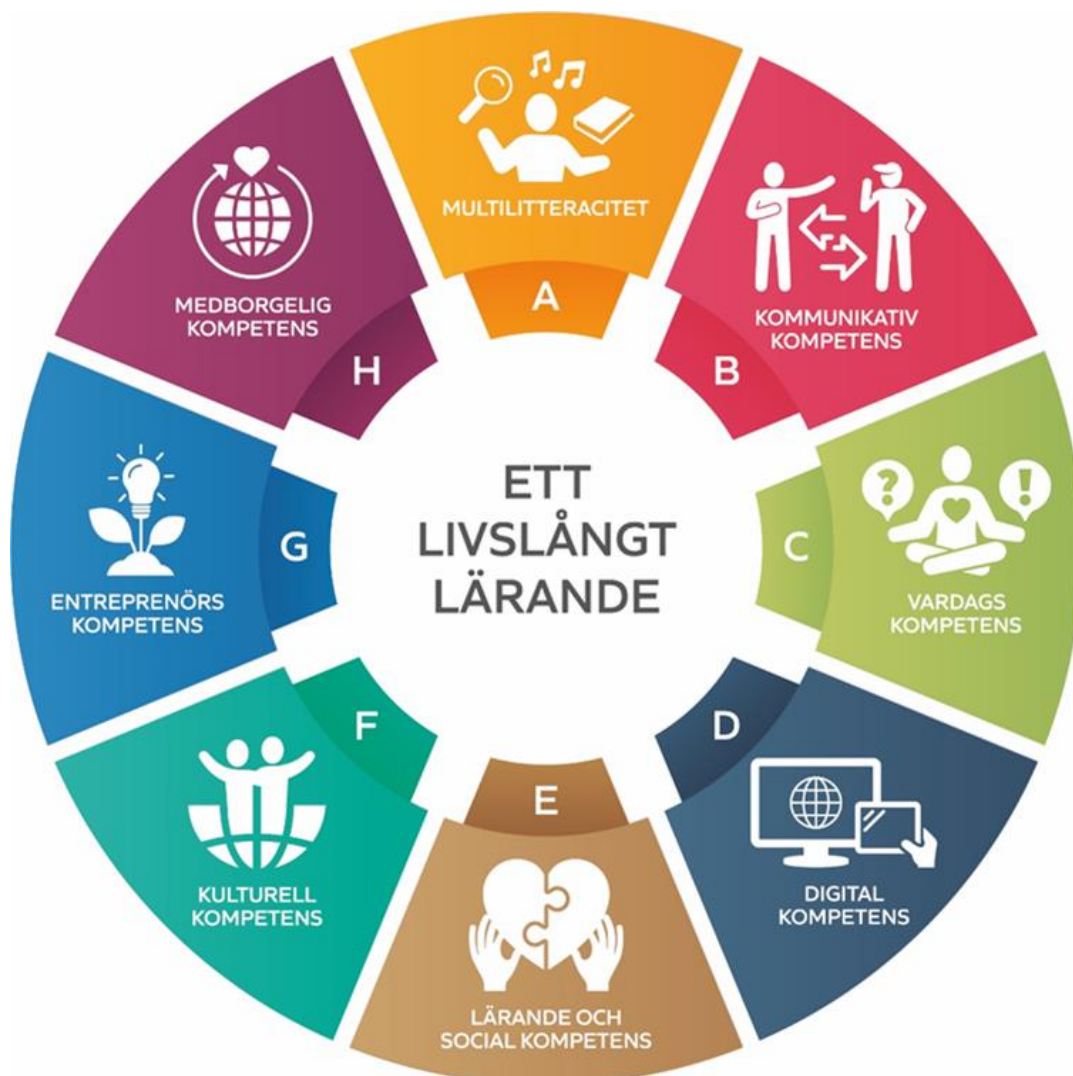

LÄROPLAN FÖR GRUNDSKOLAN PÅ ÅLAND

ÄMNESDEL

RELIGIONS- OCH LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP åk 1-9

Innehåll

RELIGIONS- OCH LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP	2
Läroämnets övergripande syfte åk 1-9.....	2
Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 1-2	2
Centralt innehåll åk 1-2	3
Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 1-2	3
Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 3-4	5
Centralt innehåll åk 3-4.....	6
Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 3-4	6
Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 5-6	9
Centralt innehåll åk 5-6.....	10
Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 5-6	11
Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 7-9	14
Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 7-9	16

RELIGIONS- OCH LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Läroämnets övergripande syfte åk 1-9

Uppdraget för undervisningen i religions- och livsåskådningskunskap är att stöda eleven att utveckla förståelse för religionens och livsåskådningens roll för både individ och samhälle på Åland och i omvärlden. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt utveckla religiös multilitteracitet genom att lyfta språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner och övriga livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och övriga livsåskådningar och hjälpa eleven att förstå diskussioner som gäller religion i samhället och media. Eleven ska vägledas att tänka kritiskt och att studera dessa fenomen ur olika perspektiv.

I ämnet religions- och livsåskådningskunskap ska eleven få utveckla förståelse för vilka tankar som genom historien har format hur människor ser på livet och världen idag. Utöver att ge kunskap om de olika världsreligionerna ska undervisningen hjälpa eleven att reflektera över sin egen roll i samhället samt olika livsfrågor, identitet, människovärde och etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen stöda eleven att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

Religioner och övriga livsåskådningar ska studeras som en del av kulturen, kulturarvet och samhället och som en del av det individuella och kollektiva livet. Undervisningen ska ge kunskap om och förståelse för hur religioner har påverkat det åländska samhället, traditioner och värderingar. Undervisningen ska belysa likheter och beröringspunkter mellan olika religioner, livsåskådningar och kulturer lokalt och globalt. Undervisningen i religions- och livsåskådningskunskap ska ha ett normmedvetet förhållningssätt och belysa tro och livssyn ur olika perspektiv. Undervisningen ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt lyfta värdet av mångfald.

Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 1-2

I årskurserna 1–2 ska tyngdpunkten i undervisningen i ämnet religions- och livsåskådningskunskap ligga på att eleven utvecklar nyfikenhet och intresse för frågor som berör religion, livsåskådningar, kultur och traditioner. Undervisningen ska sträva efter att skapa ett öppet och förtroligt samtalsklimat. Eleven ska uppmuntras att reflektera, fråga och att delta i diskussioner om elevnära livsfrågor.

Undervisningen i alla delområden ska både utgå från det centrala innehållet i läroplanen och religioner och livsåskådningar som finns representerade i klassen och närsamhället. Elevens egna erfarenheter ska tas med i undervisningen i den utsträckning som eleven vill dela med sig av sin kultur och traditioner. Lärmiljöerna ska vara mångsidiga och omfattar förutom den fysiska miljön även sociala situationer och sammanhang samt digitala miljöer.

Eleven ska utveckla förmåga att diskutera konstruktivt och att motivera sina åsikter samt att respektera olikheter. Utgångspunkten vid valet av arbetsätt och lärmiljöer är elevens egna

erfarenheter, upplevelser och tidigare kunskaper. Kreativa, konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt som till exempel skapande verksamhet, drama och berättelser kan med fördel användas i undervisningen. Funktionella metoder där eleven erbjuds fysisk aktivitet, delaktighet och interaktion uppmuntras i undervisningen. Ett språkutvecklande arbetssätt ska användas och digitala verktyg ska integreras i undervisningen på ett naturligt sätt.

En helhetsskapande undervisning genom bland annat ämnesövergripande samarbete uppmuntras. Samarbete med aktörer från omgivande samhället och besök till religiösa byggnader och platser uppmuntras i undervisande syfte.

Centralt innehåll för åk 1-2

Religioner och övriga livsåskådningar

Innehållet väljs utgående från de religioner och livsåskådningar som förekommer i elevens skola och närmiljö. Även irreligiositet beaktas i innehållet. Eleven ska introduceras till grundläggande ord och begrepp kopplade till religioner och livsåskådningar med kristendomen som utgångspunkt.

- några relevanta symboler och berättelser
- vardagsnära berättelser ur olika religiösa skrifter
- världens uppkomst och skapelseberättelser

Religion och livsåskådning i samhället

Eleven ska introduceras till bakgrunden till de traditioner som finns i närmiljön och utveckla förståelse för sambandet mellan religion och tradition.

- platser för religionsutövning i närområdet
- seder, högtider och traditioner i elevens närmiljö

Individen och livsfrågor

I undervisningen behandlas elevnära livsfrågor och elevens roll och ansvar i dessa. Centralt innehåll är elevens egna handlingar och konsekvenser av dem. Eleven introduceras till barnets rättigheter utgående från FN:s konvention om barnets rättigheter.

- normer och regler i elevens livsmiljö
- diskussioner kring etiska och moraliska frågeställningar

Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 1-2

Utvärdering och respons ska vara handledande och sporrande. Syftet med responsen är att utveckla elevens nyfikenhet och intresse för frågor som berör religion, livsåskådning, kultur och traditioner. Utvärderingen ska grunda sig på mångsidig information om elevens lärande, kunnande, arbete och framsteg. Genom formativa arbetssätt blir utvärderingen en naturlig del av läroprocessen.

I årskurserna 1-2 är det specifika uppdraget för undervisningen i religions- och livsåskådningskunskap:

- att utveckla elevens intresse, nyfikenhet och förståelse för religion och livsåskådning
- att utveckla elevens förståelse för symboler, ord och begrepp kopplade till religion och livsåskådning
- att utveckla elevens förmåga att uttrycka tankar och lyssna på andra.

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens som anknyter till målet	Kriterier för goda kunskaper vid slutet av åk 2
Väcka elevens intresse för ämnet religions- och livsåskådningskunskap och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund.	Eleven utvecklar intresse för religions- och livsåskådningskunskap samt förståelse för sin egen bakgrund.	A, B, C, E, F, H	Används inte som grund för omdöme.
Introducera eleven till att se sitt eget lärande genom att skapa möjligheter till självutvärdering och kamratrespons.	Eleven utvecklar förmåga att utvärdera sitt eget lärande och arbetsprocess.	B, C, E	Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för omdöme.
Religioner och övriga livsåskådningar			
Introducera eleven till centrala begrepp och symboler inom religioner och livsåskådningar.	Eleven utvecklar förståelse för centrala begrepp och symboler inom religioner och livsåskådningar.	A, B, E, F	Eleven känner till några centrala begrepp och symboler som behandlats.
Introducera eleven till vardagsnära berättelser ur olika religiösa skrifter.	Eleven bekantar sig med berättelser ur religiösa skrifter.	A, B, D, E, F	Eleven kan med enkla ord återberätta någon berättelse som behandlats.
Religion och livsåskådning i samhället			
Handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön samt förstå sambandet mellan religion och tradition.	Eleven utvecklar förståelse för sambandet mellan religion och tradition.	E, F, H	Eleven kan beskriva traditioner och centrala högtider i sin närmiljö.
Skapa möjligheter för eleven att bekanta sig med platser för religionsutövning i närområdet.	Eleven utvecklar kunskap om platser för religionsutövning.	E, F, H	Eleven känner till någon plats för religionsutövning i närområdet.
Individen och livsfrågor			
Vägleda eleven att lyssna på andras åsikter och tankar och respektera dem samt uppmuntra eleven att	Eleven utvecklar förmåga att diskutera känslor och olika åsikter.	B, C, E, H	Eleven deltar i samtal och kan lyssna på andra.

uttrycka egna känslor och synpunkter.			
Främja elevens förmåga att ställa frågor och framföra motiverade argument.	Eleven utvecklar argumentationsförmåga .	B, C, E, H	Eleven kan ställa relevanta frågor kring behandlade ämnen.
Vägleda eleven att reflektera kring handling och konsekvens samt etiska aspekter i vardagliga situationer.	Eleven utvecklar förståelse för handling och konsekvens samt etik i vardagen.	B, C, E, F, H	Eleven deltar i diskussioner kring vardagliga etiska problemställningar.
Handleda eleven att utveckla förståelse för människovärdet, rättvisa och barnets rättigheter.	Eleven utvecklar förståelse för människovärdet, rättvisa och barnets rättigheter.	B, C, E, F, G, H	Eleven känner till att barn har rättigheter.

Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 3-4

I årskurserna 3-4 ska tyngdpunkten i undervisningen i ämnet religions- och livsåskådningskunskap ligga på att eleven vidareutvecklar nyfikenhet och intresse för frågor som berör religion, livsåskådningar, kultur och traditioner. Undervisningen ska sträva efter att skapa ett öppet och förtroligt samtalsklimat. Eleven ska uppmuntras att reflektera, fråga och att delta i diskussioner om elevnära livsfrågor.

Undervisningen i alla delområden ska både utgå från det centrala innehållet i läroplanen och religioner och livsåskådningar som finns representerade i klassen och närsamhället. Elevens egna erfarenheter ska tas med i undervisningen i den utsträckning som eleven vill dela med sig av sin kultur och traditioner. Lärmiljöerna ska vara mångsidiga och omfattar förutom den fysiska miljön även sociala situationer och sammanhang samt digitala miljöer.

Eleven ska utveckla förmåga att diskutera konstruktivt och att motivera sina åsikter samt att respektera olikheter. Utgångspunkten vid valet av arbetsätt och lärmiljöer är elevens egna erfarenheter, upplevelser och tidigare kunskaper. Kreativa, konkreta och upplevelsebaserade arbetsätt som till exempel skapande verksamhet, drama och berättelser kan med fördel användas i undervisningen. Funktionella metoder där eleven erbjuds fysisk aktivitet, delaktighet och interaktion uppmuntras i undervisningen. Ett språkutvecklande arbetsätt ska användas och digitala verktyg ska integreras i undervisningen på ett naturligt sätt.

En helhetsskapande undervisning genom bland annat ämnesövergripande samarbete uppmuntras. Samarbete med aktörer från omgivande samhället och besök till religiösa byggnader och platser uppmuntras i undervisande syfte.

Centralt innehåll för åk 3-4

Religioner och övriga livsåskådningar

Innehållet ska fokusera på att eleven ska ges möjlighet att utveckla religiös multilitteracitet. Eleven ska få bekanta sig med olika religiösa källor, heliga skrifter och personer. Centrala berättelser inom religioner och livsåskådningar behandlas. Eleven ska utveckla förståelse för ord, begrepp och symboler kopplade till religioner och livsåskådningar. Innehållet väljs huvudsakligen utgående från kristendomen, judendomen och islam.

- religionens och livsåskådningens betydelse i människors vardag
- centrala tankegångar och levnadsregler

Religion och livsåskådning i samhället

I undervisningen behandlas bakgrunden till religioner, livsåskådningar och traditioner på Åland och i Norden idag.

- högtider och seder
- konst, musik, vetenskap och kultur kopplade till religioner och livsåskådningar
- heliga platser och byggnader
- kristendomens betydelse för värderingar och kultur i det åländska samhället
- människors religiösa och livsåskådningsmässiga tillhörigheter i Norden idag
- förkristen tid i Norden

Individen och livsfrågor

Eleven ska få möjlighet att reflektera kring frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Eleven ska få reflektera kring egna val och handlingar och vilka värden som påverkar dem. Etik och moral ska behandlas och eleven ska utveckla förmågan att motivera sina åsikter och synpunkter. Undervisningen ska behandla betydelsen av elevens eget ansvar i vardagliga moraliska frågor.

- livsfrågor och religiösa tolkningar
- etiska normer och uppfattningar
- värdegrundsdiskussioner ur olika hållbarhetsperspektiv

Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 3-4

I undervisningen i religions- och livsåskådningskunskap ska bedömningen vara handledande och sporrande. Bedömningen och återkopplingen ska vara mångsidig, konkret och utveckla elevens förmåga att lära sig. Genom formativa arbetssätt blir bedömningen en naturlig del av lärprocessen.

Bedömning av arbetet ingår som en del av bedömningen i alla läroämnen. Elevens arbete och inställning ska beaktas när vitsord bildas och kan till viss del påverka bedömningen både höjande och sänkande. Följande bör beaktas:

- aktivitet och deltagande vid genomgångar och diskussioner
- självständigt arbete enligt instruktioner
- ansvar för hemuppgifter och material.

I årskurserna 3-4 är det specifika uppdraget för undervisningen i religions- och livsåskådningskunskap:

- att utveckla elevens intresse och nyfikenhet för religion och livsåskådning
- att utveckla elevens grundläggande förståelse för symboler, ord och begrepp
- att utveckla elevens förmåga att delta konstruktivt i diskussioner

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsord 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsord 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsord 10 i slutet av åk 4
Utveckla elevens intresse för ämnet religions- och livsåskådningskunskap samt förståelse för religiösa och sekulära övertygelser.	Eleven utvecklar intresse för religions- och livsåskådningskunskap samt förståelse för religiösa och sekulära övertygelser.	A, B, C, E, F, H		<i>Intresse utvärderas men används inte som grund för bedömning.</i>	
Synliggöra elevens lärandeprocess genom att låta eleven ställa upp mål för sitt lärande samt genom självutvärdering och kamratrespons.	Eleven utvecklar förmåga att utvärdera sitt eget lärande.	B, C, E		<i>Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för bedömning.</i>	
Religioner och övriga livsåskådningar					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4
Handleda eleven att utveckla grundläggande kunskap och förståelse för centrala personer och händelser inom behandlade	Eleven utvecklar kunskap om och förståelse för centrala personer och händelser inom behandlade religioner och livsåskådningar.	A, B, E, F	Eleven känner till någon central person inom behandlad religion eller livsåskådning.	Eleven kan namnge några centrala personer och kort återge någon händelse inom behandlad religion och livsåskådning.	Eleven kan namnge centrala personer och kan berätta om händelser kopplade till dessa.

Religions- och livsåskådningskunskap åk 1-9, ÅLp21

religioner och livsåskådningar.					
Handleda eleven att utveckla kunskap om och förståelse för centrala tankegångar och levnadsregler inom behandlade religioner och livsåskådningar.	Eleven utvecklar förståelse för centrala tankegångar och levnadsregler inom behandlade religioner och livsåskådningar.	A, B, E, F	Eleven känner till några tankegångar och levnadsregler inom behandlad religion eller livsåskådning.	Eleven kan ge exempel på centrala tankegångar och levnadsregler inom behandlade religioner eller livsåskådningar.	Eleven kan beskriva några centrala tankegångar och levnadsregler inom behandlade religioner eller livsåskådningar.
Handleda eleven att utveckla förståelse för centrala ord, begrepp och symboler inom religioner och livsåskådningar.	Eleven utvecklar förståelse för centrala ord, begrepp och symboler inom religioner och livsåskådningar.	A, B, E, F	Eleven kan ge exempel på något centralt ord eller begrepp och känner igen några symboler kopplade till behandlade religioner och livsåskådningar.	Eleven kan beskriva några centrala ord och begrepp och känner igen några symboler kopplade till behandlade religioner och livsåskådningar.	Eleven kan använda några centrala ord och begrepp och beskriva symboler kopplade till behandlade religioner och livsåskådningar.
Handleda eleven att utveckla religiös multilitteracitet genom att låta eleven bekanta sig med olika religiösa källor och berättelser.	Eleven utvecklar religiös multilitteracitet.	A, B, C, D, E, F, H	Eleven kan med handledning läsa och delvis förstå en kortare text ur en given religiös källa.	Eleven kan läsa kortare texter ur givna religiösa källor och delvis återge dem.	Eleven kan göra enklare tolkningar och jämföra innehållet ur givna religiösa källor.
Religion och livsåskådning i samhället					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4
Handleda eleven att utveckla kunskap om och förståelse för högtider och seder inom behandlade religioner och livsåskådningar.	Eleven utvecklar förståelse för högtider och seder inom behandlade religioner.	E, F, H	Eleven känner till några centrala traditioner och högtider inom behandlade religioner och livsåskådningar.	Eleven kan beskriva centrala traditioner och högtider inom behandlade religioner och livsåskådningar.	Eleven kan beskriva och jämföra traditioner och högtider inom behandlade religioner och livsåskådningar.
Skapa möjligheter för eleven att bekanta sig med platser och byggnader för religionsutövning.	Eleven utvecklar förståelse för platser och byggnader.	E, F, H	Eleven känner igen någon plats eller byggnad för religionsutövning.	Eleven känner igen och kan benämna platser och byggnader för religionsutövning.	Eleven kan beskriva kännetecknen för platser och byggnader för religionsutövning.
Introducera eleven till den historiska bakgrunden till	Eleven utvecklar förståelse för den historiska	A, E, F, H	Eleven har en grundläggande uppfattning om	Eleven känner till den historiska bakgrunden till	Eleven kan föra enkla resonemang kring

religioner, livsåskådningar och traditioner på Åland och i Norden.	bakgrunden till religioner, livsåskådningar och traditioner på Åland och i Norden.		hur religion och livsåskådning i samhället har förändrats genom historien.	religion och livsåskådning på Åland och i Norden.	hur religion och livsåskådning förändrats i samhället.
Individen och livsfrågor					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4
Vägleda eleven att reflektera kring etik, moral och religionsfrihet och motivera sina åsikter och synpunkter.	Eleven utvecklar förmåga att diskutera och motivera sina åsikter.	B, C, E, H	Eleven lyssnar i diskussioner kring etik och moral.	Eleven kan uttrycka åsikter kring etik och moral.	Eleven kan motivera åsikter i diskussioner kring etik, moral och religionsfrihet.
Vägleda eleven att reflektera kring handling och konsekvens och egna val i vardagen genom konkreta exempel.	Eleven utvecklar förståelse för handling och konsekvens samt etik i vardagen.	B, C, E, F, G, H	Eleven känner till att olika val och handlingar kan ha olika konsekvenser.	Eleven kan redogöra för egna val och handlingar och faktorer som påverkar valen.	Eleven kan reflektera kring egna val i vardagen och konsekvenser av dem.

Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 5-6

I årskurserna 5-6 ska tyngdpunkten i undervisningen i ämnet religions- och livsåskådningskunskap ligga på att eleven vidareutvecklar nyfikenhet och intresse för frågor som berör religion, livsåskådningar, kultur och traditioner. Undervisningen ska sträva efter att skapa ett öppet och förtroligt samtalsklimat. Eleven ska uppmuntras att reflektera, fråga och att delta i diskussioner om elevnära livsfrågor.

Undervisningen i alla delområden ska både utgå från det centrala innehållet i läroplanen och religioner och livsåskådningar som finns representerade i klassen och närsamhället. Elevens egna erfarenheter ska tas med i undervisningen i den utsträckning som eleven vill dela med sig av sin kultur och traditioner. Som utgångspunkt i diskussioner kan likheter och skillnader inom och mellan religioner och övriga livsåskådningar fungera som utgångspunkt. Lärmiljöerna ska vara mångsidiga och omfattar förutom den fysiska miljön även sociala situationer och sammanhang samt digitala miljöer.

Eleven ska utveckla förmåga att diskutera konstruktivt och att motivera sina åsikter samt att respektera olikheter. Utgångspunkten vid valet av arbetsätt och lärmiljöer är elevens egna erfarenheter, upplevelser och tidigare kunskaper. Kreativa, konkreta och upplevelsebaserade arbetsätt som till exempel skapande verksamhet, drama och berättelser kan med fördel användas i undervisningen. Funktionella metoder där eleven erbjuds fysisk aktivitet, delaktighet och interaktion uppmuntras i undervisningen. Ett språkutvecklande arbetsätt ska användas och digitala verktyg ska integreras i undervisningen på ett naturligt sätt.

En helhetsskapande undervisning genom bland annat ämnesövergripande samarbete uppmuntras. Samarbete med aktörer från omgivande samhället och besök till religiösa byggnader och platser uppmuntras i undervisande syfte.

Centralt innehåll för åk 5-6

Religioner och övriga livsåskådningar

Innehållet ska fokusera på att eleven ska ges möjlighet att vidareutveckla religiös multilitteracitet samt förståelse för ord, begrepp och symboler kopplade till religioner och livsåskådningar. Eleven ska få bekanta sig med olika religiösa källor, heliga skrifter och centrala personer och samfund. Centrala berättelser inom religioner och livsåskådningar behandlas. Eleven ska få grundläggande förståelse för hinduism och buddhism samt fördjupa sina kunskaper om kristendom, judendom och islam.

- religionens betydelse i människors liv och människors olika sätt att uttrycka sin religiositet
- centrala tankegångar, läror och levnadsregler

Religion och livsåskådning i samhället

I undervisningen behandlas bakgrunden till religioner och livsåskådningar i Europa och världen. Innehållet väljs så att eleven får en helhetsbild av Europas religiösa rötter. Hur religioner framställs och representeras på olika sätt i media och samhället och hur det kan påverka människors bilder av sig själva och andra lyfts i undervisningen. Eleven ska utveckla förståelse för olika källors tillförlitlighet.

- högtider, seder och ritualer
- konst, musik, vetenskap och kultur kopplade till religioner och livsåskådning
- heliga platser, byggnader och symboler
- centrala kyrkohistoriska händelser och personer som bakgrund till dagens Europa
- religionsrelaterade teman i medierna och populärkulturen

Individen och livsfrågor

Eleven ska få möjlighet att reflektera kring frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Eleven ska få reflektera kring val och handlingar i vardagen ur olika hållbarhetsperspektiv. FN:s konvention om barnets rättigheter ska behandlas och kan fungera som verktyg för eleven att motivera sina åsikter och synpunkter.

- livsfrågor och religiösa tolkningar
- värdegrundsdiskussioner i vardagen:
 - o värderingar och normer
 - o etik och moral
 - o fred och demokrati

- rättigheter och skyldigheter
- jämlikhet och jämställdhet
- identitet, religion och livsåskådning
- natur och miljö

Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 5-6

I undervisningen i religions- och livsåskådningskunskap ska bedömningen vara handledande och sporrande. Bedömningen och återkopplingen ska vara mångsidig, konkret och utveckla elevens förmåga att lära sig. Genom formativa arbetsätt blir bedömningen en naturlig del av läroprocessen.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig bedömning som stöder lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem.

Bedömning av arbetet ingår som en del av bedömningen i alla läroämnen. Elevens arbete och inställning ska beaktas när vitsord bildas och kan till viss del påverka bedömningen både höjande och sänkande. Följande bör beaktas:

- aktivitet och deltagande vid genomgångar och diskussioner
- självständigt arbete enligt instruktioner
- ansvar för hemuppgifter och material.

I årskurserna 5-6 är det specifika uppdraget för undervisningen i religions- och livsåskådningskunskap:

- att vidareutveckla elevens intresse och nyfikenhet för religion och livsåskådning
- att vidareutveckla elevens grundläggande förståelse för symboler, ord och begrepp
- att vidareutveckla elevens förmåga att delta konstruktivt i diskussioner

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsord 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsord 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsord 10 i slutet av åk 6
Utveckla elevens intresse för ämnet religions- och livsåskådningskunskap samt förståelse för religiösa och sekulära övertygelser.	Eleven utvecklar intresse för religions- och livsåskådningskunskap samt förståelse för religiösa och sekulära övertygelser.	A, B, C, E, F, H		<i>Intresse utvärderas men används inte som grund för bedömning.</i>	
Synliggöra elevens lärandeprocess genom att låta eleven ställa upp mål för sitt	Eleven utvecklar förmåga att utvärdera sitt eget lärande.	B, C, E		<i>Självutvärdering och kamratrespons används inte</i>	

lärande samt genom självutvärdering och kamratrespons.				<i>som grund för bedömning.</i>	
Religioner och övriga livsåskådningar					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6
Handleda eleven att utveckla grundläggande kunskap och förståelse för centrala personer och händelser inom behandlade religioner och livsåskådningar.	Eleven utvecklar kunskap och förståelse för centrala personer och händelser inom behandlade religioner och livsåskådningar.	A, B, E, F	Eleven känner igen centrala personer och kan med handledning koppla dem till behandlad religion eller livsåskådning.	Eleven kan namnge centrala personer och kan kort berätta om händelser kopplade till dessa.	Eleven kan placera centrala personer och händelser i ett historiskt sammanhang och kan koppla till följder av dessa.
Handleda eleven att utveckla kunskap om centrala tankegångar och levnadsregler inom behandlade religioner och livsåskådningar.	Eleven utvecklar kunskap om centrala tankegångar och levnadsregler inom behandlade religioner och livsåskådningar.	A, B, E, F	Eleven känner till några tankegångar och levnadsregler inom någon behandlad religion.	Eleven kan beskriva några centrala tankegångar och levnadsregler inom behandlade religioner och livsåskådningar.	Eleven kan beskriva och jämföra centrala tankegångar och levnadsregler inom behandlade religioner och livsåskådningar.
Handleda eleven att vidareutveckla kunskap om och förståelse för centrala ord, begrepp och symboler inom religioner och livsåskådningar.	Eleven vidareutvecklar kunskapen om och förståelsen för centrala ord, begrepp och symboler inom religioner och livsåskådningar.	A, B, E, F	Eleven kan ge exempel på något begrepp och känner igen några symboler kopplade till behandlade religioner och livsåskådningar.	Eleven kan beskriva några centrala begrepp och känner igen några symboler kopplade till behandlade religioner och livsåskådningar.	Eleven kan tillämpa centrala ord och begrepp samt kan beskriva symboler kopplade till behandlade religioner och livsåskådningar.
Handleda eleven att vidareutveckla religiös multilitteracitet genom att låta eleven bekanta sig med olika religiösa källor.	Eleven vidareutvecklar religiös multilitteracitet.	A, B, C, D, E, F, H	Eleven kan läsa en kortare text ur en given religiös källa och kan med handledning förstå den.	Eleven kan återge och till viss del tolka innehåll ur religiösa källor.	Eleven kan tolka och jämföra innehållet i källor från olika religioner.
Religion och livsåskådning i samhället					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6
Handleda eleven att utveckla kunskaper	Eleven utvecklar kunskap om och	E, F, H	Eleven känner till några	Eleven kan beskriva	Eleven kan beskriva och

om och förståelse för seder, ritualer och högtider inom behandlade religioner och livsåskådningar.	förståelse för seder, ritualer och högtider inom behandlade religioner och livsåskådningar.		centrala traditioner och högtider inom någon behandlad religion och livsåskådning.	centrala traditioner och högtider inom behandlade religioner och livsåskådningar.	jämföra centrala traditioner och högtider inom behandlade religioner och livsåskådningar.
Skapa möjligheter för eleven att bekanta sig med platser och byggnader för religionsutövning.	Eleven utvecklar kunskap om platser och byggnader för religionsutövning.	E, F, H	Eleven känner igen någon plats eller byggnad för religionsutövning.	Eleven kan ge exempel på kännetecken för platser och byggnader för religionsutövning.	Eleven kan benämna och analysera kännetecken för platser och byggnader för religionsutövning.
Handleda eleven att utveckla förståelse för och kunskap om centrala kyrkohistoriska händelser och personer.	Eleven utvecklar förståelse för och kunskap om centrala kyrkohistoriska händelser och personer.	A, E, F, H	Eleven kan ge exempel på en central kyrkohistorisk händelse eller person.	Eleven kan redogöra för några kyrkohistoriska händelser och benämna centrala personer.	Eleven kan beskriva orsaker till och konsekvenser av kyrkohistoriska händelser.
Visa eleven på hur religioner framställs i media och populärkultur och hur det kan påverka individ och samhälle.	Eleven utvecklar förståelse för och kunskap om hur religioner framställs i media och populärkultur.	A, B, C, D, E, F, H	Eleven känner till att religion kan påverka individ och samhälle.	Eleven deltar i diskussioner kring hur religioner framställs i media och populärkultur.	Eleven kan reflektera kring hur religioner framställs i media och populärkultur.
Handleda eleven att hitta information om religioner och livsåskådningar ur olika källor samt utveckla förståelse för källkritik.	Eleven utvecklar förmåga att hitta information och utvecklar förståelse för källkritik.	A, B, C, D, E, H	Kunskap och förståelse om källkritik, källtillit och informationssökning är medborgerlig kompetens som varje elev har rätt till. Därmed bedöms målet i åk 3-6 endast som uppnått eller inte. För uppnådda kunskaper har eleven förmåga att hitta information ur givna källor och grundläggande förståelse för att källor har olika tillförlitlighet.		
Individen och livsfrågor					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6
Skapa möjligheter för eleven att diskutera värdegrundsfrågor och utveckla förmågan att formulera sina åsikter och synpunkter.	Eleven utvecklar förmåga att diskutera och motivera sina åsikter.	B, C, E, F	Eleven lyssnar och kan delvis förmedla sin åsikt.	Eleven kan bidra i diskussioner om värdegrundsfrågor i vardagen och ge enkla motiveringar för sina åsikter.	Eleven deltar konstruktivt i diskussioner och kan förhålla sig sakligt till andras åsikter samt motivera egna åsikter.
Handleda eleven att utveckla förståelse för	Eleven utvecklar förståelse för val	B, C, E, G, H	Eleven har en viss förståelse	Eleven kan redogöra för	Eleven kan reflektera kring

val och handlingar i vardagen ur hållbarhets- och etiskt perspektiv.	och handlingar ur hållbarhets- och etiskt perspektiv.		för att värderingar påverkar de egna valen.	värderingar som påverkar val och handlingar i vardagen.	val och handlingar i vardagen ur hållbarhets- och etiskt perspektiv.
Handleda eleven att utveckla förståelse för och kunskap om människovärdet, rättvisa och barnets rättigheter.	Eleven utvecklar förståelse för och kunskap om människovärdet, rättvisa och barnets rättigheter.	B, C, E, F, G, H	Eleven känner till FN:s konvention om barnets rättigheter.	Eleven känner till de centrala delarna ur FN:s konvention om barnets rättigheter.	Eleven kan reflektera kring hur FN:s konvention om barnets rättigheter förverkligas i olika delar av världen.

Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 7-9

I årskurserna 7-9 vidareutvecklas elevens intresse och kunskaper om frågor som berör religion, livsåskådningar, kultur och traditioner. I undervisningen utforskas den religion eller livsåskådning som studeras som ett kulturellt och samhälleligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både stora religiösa traditioner i världen och irreligiositet. Religionernas samhälleliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleven lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur. Teman granskas med hjälp av erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att fördjupa och gemensamt reflektera över begrepp. Undervisningen varierar med ett religionsfenomenologiskt perspektiv.

Diskussion är en viktig del av undervisningen och språkutvecklande arbetssätt ska användas. Undervisningen ska sträva efter att skapa ett öppet och förtroligt samtalsklimat där eleven uppmuntras att reflektera, fråga och delta i diskussioner. Lärmiljöerna ska vara mångsidiga och omfattar förutom den fysiska miljön även sociala situationer och sammanhang samt digitala miljöer. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion eller livsåskådning som studeras. FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna berörs samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Undervisningen erbjuder eleven resurser för fortsatt utveckling. Funktionella metoder där eleven erbjuds fysisk aktivitet, delaktighet och interaktion uppmuntras i undervisningen.

En helhetsskapande undervisning genom bland annat ämnesövergripande samarbete uppmuntras. Samarbete med aktörer från omgivande samhället och besök till religiösa byggnader och platser uppmuntras i undervisande syfte.

Centralt innehåll för åk 7-9

Religioner och övriga livsåskådningar

Innehållet ska fokusera på att eleven ska ges möjlighet att vidareutveckla religiös multilitteracitet. Eleven ska få fördjupad kunskap om och förståelse för världsreligionerna. Innehållet består av teman gällande världsreligioners uppkomst, mångfald och förhållande till varandra och övriga religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska behandla religioners rötter, källor, lära, traditioner och normer samt symboler, utbredning och inflytande runtom i världen. Eleven utvecklar förståelse för ämnesspecifika ord och begrepp.

- religionens och livsåskådningens betydelse i människors liv
- inriktningar inom världsreligionerna
- utmärkande drag och historia inom kristendomens tre stora inriktningar
- sekulära livsåskådningar och livshållningar
- skriftlösa religioner och tidigare civilisationers religioner
- förkristen tid i Norden
- nya religiösa rörelser och livsåskådningar

Religion och livsåskådning i samhället

Undervisningen ska behandla religionskunskap som en del av den kulturella allmänbildningen och religion som föremål för vetenskaplig forskning. Undervisningen granskar religioners och livsåskådnings påverkan på människor och samhälle. Eleven ska utveckla förståelse för sambandet mellan religion, politik och kultur runtom i världen samt religioners samverkan. Innehållet ska hjälpa eleven att förstå och kritiskt bedöma hur religioner tas upp i bland annat media.

- religionernas roll i några aktuella politiska skeenden och konflikter
- åskådningsfrihet och jämlikhet i olika samhällen
- livsåskådningsfrågor i lokalsamhället

Individen och livsfrågor

Innehållet ska ge underlag för reflektioner kring livsfrågor, identitet och självbild. Aktuella och samhällreliga etiska frågor behandlas ur olika hållbarhetsperspektiv såsom individens ansvar för miljö och samhälle samt konsekvenser av våra val. Innehållet ska betona etiken och moralen i religioner och livsåskådningar.

- FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna
- etiska modeller

- världsbild och världsåskådning
- människosyn och människovärde och hur det påverkar synen på individens roll i samhället

Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 7-9

I undervisningen i religion- och livsåskådningskunskap ska bedömningen vara handledande och sporrande. Bedömningen och återkopplingen ska vara mångsidig, konkret och utveckla elevens förmåga att lära sig. Genom formativa arbetsätt blir bedömningen en naturlig del av lärprocessen.

Slutbedömningen genomförs det läsår då ämnesstudierna avslutas i respektive ämne. Genom slutbedömningen definierar läraren hur väl eleven vid slutet av studierna har uppnått kunskapskriterierna för lärokursen, även tidigare prestationer tas i beaktande. Slutsvitsordet bestäms så att läraren jämför elevens kunskaps- och färdighetsnivå med de kunskapskriterier som finns i läroplanen.

Eleven bedöms med vitsordet åtta (8) ifall eleven har uppnått en nivå som utgör ett genomsnitt av den kunskaps- och färdighetsnivå för de olika delområdena som beskrivs i kunskapskriterierna. Om eleven inom något delområde nått högre än nivån för vitsordet åtta kan detta kompensera en något lägre prestationsnivå inom ett annat delområde.

Bedömning av arbetet ingår som en del av bedömningen i alla läroämnen. Elevens arbete och inställning ska beaktas när vitsord bildas och kan till viss del påverka bedömningen både höjande och sänkande. Följande bör beaktas:

- aktivitet och deltagande vid genomgångar och diskussioner
- självständigt arbete enligt instruktioner
- ansvar för hemuppgifter och material.

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens som anknyter till målet	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9 (utöver att eleven uppnår kriterierna för vitsordet 8 så krävs följande)
Vidareutveckla elevens intresse för ämnet religions- och livsåskådningskunskap samt förståelse för religiösa och sekulära övertygelser.	Eleven vidareutvecklar intresset för religions- och livsåskådningskunskap samt förståelsen för religiösa och	A, B, C, E, F, H		<i>Intresse utvärderas men används inte som grund för bedömning.</i>	

	sekulära övertygelser.				
Synliggöra elevens lärandeprocess genom att låta eleven ställa upp mål för sitt lärande samt genom självutvärdering och kamratrespons.	Eleven utvecklar förmåga att utvärdera sitt eget lärande.	B, C, E		<i>Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för bedömning.</i>	
Religioner och övriga livsåskådningar					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion eller livsåskådning som studeras och dess inflytande.	Eleven vidareutvecklar kunskapen om den religion eller livsåskådning som studeras.	A, B, E, F	Eleven kan ge exempel på fakta inom den religion eller livsåskådning som studeras samt känner till uppkomsten av denna.	Eleven kan beskriva centrala principer, uppkomsten och utbredningen av den religion eller livsåskådning som studeras samt dess inflytande i olika delar av världen.	Eleven kan analysera och jämföra olika tolkningar av grundläggande principer samt kan analysera religionen eller livsåskådningens inflytande i olika delar av världen.
Handleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med religion och livsåskådning.	Eleven vidareutvecklar förståelsen för ämnesspecifika begrepp.	A, B, E, F	Eleven känner igen några ämnesspecifika begrepp.	Eleven kan förklara begrepp som behandlats och förstår och kan till viss del tillämpa begreppen.	Eleven identifierar och använder aktivt och självständigt ämnesspecifika begrepp.
Religion och livsåskådning i samhället					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att inse sambandet mellan religion/livsåskådning och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden.	Eleven utvecklar förståelse för sambandet mellan religion/livsåskådning och kultur och den religiösa mångfalden.	A, E, F, H	Eleven känner igen olika kulturella företeelser i omgivningen som anknyter till religion/livsåskådning såsom byggnader, symboler och seder.	Eleven kan beskriva mångfalden inom den religion eller livsåskådning som studeras. Eleven kan identifiera samband mellan religion/livsåskådning och kultur.	Eleven kan analysera mångfalden inom den religion eller livsåskådning som studeras samt samband mellan religion/livsåskådning och kultur.

Handleda eleven att känna igen symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur.	Eleven utvecklar kunskap om symboler och förmåga att identifiera religiösa teman i kultur och samhälle.	A, B, C, D, E, F, H	Eleven kan känna igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen ur givet material.	Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konst och populärkultur.	Eleven kan tolka och analysera hur olika religiösa och sekulära teman framställs i medier, världspolitiken, konst och populärkultur.
Vägleda eleven att iakttä och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.	Eleven utvecklar förmåga att konstruktivt delta i diskussioner samt förståelse för religiöst och vetenskapligt språk.	A, B, D, E, H	Eleven kan med handledning skilja mellan religiöst och vetenskapligt språk.	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt kan beskriva skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.	Eleven kan analysera olika sätt att argumentera och skillnaden mellan religiösa och vetenskapliga argument.
Handleda eleven att söka information i olika informationskällor, tolka texter och bedöma källornas tillförlitlighet.	Eleven utvecklar förmåga att söka information och att bedöma källornas tillförlitlighet.	A, B, C, D, E, H	Eleven kan hitta information i givna källor och känner till att källor har olika tillförlitlighet.	Eleven kan hitta och tolka information i olika informationskällor och noterar skillnader i deras tillförlitlighet.	Eleven jämför självständigt olika källors tillförlitlighet och är aktivt källkritisk.
Individen och livsfrågor					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna, människovärdet och människors jämlikhet samt de etiska principerna i den religion/livsåskådning som behandlas.	Eleven utvecklar förståelse för etiska frågeställningar och vikten av mänskliga rättigheter.	B, C, E, F, G, H	Eleven kan ge exempel på några mänskliga rättigheter och deras betydelse.	Eleven kan förklara några centrala etiska begrepp och principer. Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken.	Eleven använder centrala etiska begrepp. Eleven reflekterar kring etiska frågeställningar ur olika perspektiv och etiska modeller. Eleven analyserar vikten av mänskliga rättigheter.
Handleda eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars inverkan på människors val i olika delar av världen samt hur personliga	Eleven utvecklar förståelse för religioners och livsåskådningars inverkan på människors val.	B, C, E, F, G, H	Eleven kan ge exempel på hur religioner och åskådningar har påverkat människors val och verksamhet.	Eleven kan beskriva och jämföra religioners och livsåskådningars inverkan på människors val.	Eleven kan analysera hur olika religioner och livsåskådningar påverkar människors val i

och samhälleliga orsaker påverkar valen.					olika delar av världen.
Uppmuntra eleven att reflektera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem och ge möjligheter till konstruktiva diskussioner.	Eleven utvecklar förmåga att uttrycka sina åsikter och värderingar samt motivera dem.	B, C, E, H	Eleven kan formulera en åsikt i någon etisk fråga och beskriva en värdering som är viktig för eleven.	Eleven kan reflektera över elevnära livsfrågor, värderingar och etiska frågor. Eleven kan lyssna till andras åsikter och motivera sina egna.	Eleven kan analysera värderingar och etiska frågor samt faktorer som påverkar dessa. Eleven deltar konstruktivt i diskussioner och tillför nya perspektiv.
Uppmuntra eleven att reflektera över vilka konsekvenser individens handlingar och val har ur olika hållbarhetsperspektiv lokalt och globalt.	Eleven utvecklar förståelse för val och handlingars konsekvenser ur olika hållbarhetsperspektiv.	B, C, E, F, G, H	Eleven känner till att val och handlingar kan ha olika konsekvenser.	Eleven kan reflektera över hur egna handlingar och val påverkar omgivningen.	Eleven kan analysera val och handlingars direkta och indirekta konsekvenser på eget och andras välbefinnande.